

A globalizáció serdülőkkora

Nemzetközi konferencia volt augusztusban Grundtvig nemzetközi hatásáról a Londoni Egyetemen a Samford University (USA) és a Koppenhágai Egyetem Teológiai Kara (Dánia) támogatásával. A „Lands of the Living: N.F.S. Grundtvig világméretű hatása” nevű konferencián Litvánia, Banglades, Kína, Dánia, Finnország, India, Japán, Nigéria, Norvégia, Fülöp-szigetek, Dél-Korea, Svédország és az Egyesült Államok képviselői és Magyarország képviselője voltak jelen. Tervbe vettem, hogy feldolgozom a konferencia legfontosabb, új szakmai információit. Annál is inkább, mert kutatásaim és doktori disszertációm témája is a népfőiskola 19-20. századi fejlődése, és a magyar művelődés kapcsolata volt, amelyben a dán népfőiskola nemzetközi hatásának feltárása jelentős szerepet kapott. Akkor természetesen a szakirodalmi korlátok és realitások alapján, főként az észak-európai térség, Európa egésze és az amerikai kontinens északi fele, gyakorlatilag az USA kerülhettek szóba, mint földrajzi kiterjedés. Most ellenben nagy várakozással tekintettem az elé, hogy a résztvevő országok kutatói milyen beszámolókat hoznak a saját országukból, vagy a kontinensről. Némi elfogultsággal és különös érdeklődéssel, első körben a három távol-keleti ország Japán, Dél-Korea és Kína előadásait választottam ki ismertetésre. Annak ellenére, hogy ezek az előadások is rövid és vázlatos betekintést képviselhetek csak, megmutatják a dán népfőiskolai kezdeményezés elemi erejét és kreatív hatását. Sorrend szerint a japán, a dél-koreai és a kínai tanulmányokat mutatom be.

A japán és a koreai tanulmány a korabeli (a 20. század eleje, valamint a 20-as 30-as évek) társadalmi helyzetből kiindulva válaszolja a népfőiskolai gondolat születését és fejlődését, elsősorban a dán népfőiskolákat, a dán oktatási rendszert és a dán mezőgazdaságot mintának ajánló szerzők, értelmiségiek, tanárok munkásságának és kezdeményezéseinek bemutatásán keresztül. A kínai tanulmány egyetlen nagy pedagógus, kutató és a szervező egyéniség, Lei Peihong munkásságáról és elgondolásairól szól. Grundtvig és a dán népfőiskolai gondolat eredeti kínai képviselőjéről van szó, s nagy fantázia kell elgondolni is, mi történik, ha Lei Peihong elképzelései és tervei az országában megvalósulhatnak. Lei Peihong újrafelfedezése hazájában is csak a 80-as évektől kezdődött el.

Az öreg kontinensen, Európában a 19. századi, nemzeté válás és polgárosodás helyzete, a parasztság nemzetbe emelésének terve más európai országokban, fáziskéséssel és strukturális eltérésekkel, de ugyanúgy felvetődött, először fizikai és kulturális közelségben az északi térség más országaiban, és a 20. század első évtizedeiben Közép-Európában is. Ugyanarról a koncentrikus körökben való kiterjedésről van szó globálisan is – de most csak a három tárgyalt országról beszélünk. A társadalmi fejlettségi állapot és a struktúra még inkább eltérő jellegzetességei ellenére a dán alternatív társadalmi modell és oktatáspolitikát, eredetiség maga is nagy vonzerőt gyakorolt, még

ha meggyökerezésének, szerves megtapadásának és kiterjedésének nem is voltak meg a feltételei az adott országokban.

Nézzük a magyar 30-as éveket, amikor a népfőiskola-viták egyik fontos eleme volt, hogy a realisták bírálták a romantikus nézeteket, mondván hamis az, hogy minél kisebb a szerves fejlődési esély, annál nagyobb a remény, hogy a népfőiskola megoldás lehet a társadalom összes bajára. A megkapaszkodás még foghíjasabb és eltérő feltételeiről van szó Ázsiában a 20. század elején, a népfőiskola gondolatának felvetődése pillanatában. A húzó ország Japán, ahol egy nagyszabású reformkorszak részeként erőteljes nyitás valósult meg, elsőként a Nyugat, a fejlett világ irányába. Korea helyzete igen ellentmondásos, mert miközben Japántól is átvesz a modernizációs elemekből, Japán megszállás alatt senyved. Kína külön eset, tartományi szinten kezdődik el Lei Peihong tevékenysége, amelyre az országos kiterjesztés reménye, esélye várt. A két előbbi országban az európai irányultság és behatás részben a keresztény vallás térhódításával is együtt járt, noha a buddhista és sintoista vallás keretében is támogatás övezte a dán népfőiskolai gondolatot. Igazolva a Grundtvig korabeli kereszténység viták idején megfogalmazott tézist, hogy “Human comes first”- tehát az ember jön először és a vallás csak utána.

Közös jellemző a három országban, hogy a modernizációs nyitás során akadtak rá a népfőiskola gondolatra, nem feltétlenül a társadalmi reform szándékával a középpontban, hanem a mezőgazdaság megreformálásának szükségességéből kiindulva. Ugrás volt ez a modernizáció előre, ha nem is a teljes társadalmi előrehaladás értelmében. Japán például a legdemokratikusabb, ahol nyíltan felvetődik - a konferencia japán előadója maga vetette fel a kérdést - miért nem demokratikus a mai napig sem Japán? Másutt ez még kérdés sem lehet. A 19. század vége, és a 20. század eleje a térségben a modernizációs korszak hőskora. Japán a vezető példa, ahol valóságos nagyüzemmé szerveződik a nyugati vívmányok megismerése és adaptálása. Kína sajátos eset, mások a paraméterek és erősen hangsúlyozzák, hogy a dán modellt nem akarják másolni, hanem a sajátos kínai körülmények alapján akarják a népfőiskolát megvalósítani. Vagy ez csak visszavetülése a mai kínai külön út alátámasztásának? A “tanulás felgyorsulása” is közös jellemző, amit a globalizáció serdülőkkori szakaszának nevezhetnénk. Megkülönböztetve attól, hogy globalizáció korábban is volt, de még nem a kifejlett mai, ellenőrizetlen, deformálódott, felnőttkori kiteljesedése állapotában. A dán alternatív oktatási és társadalmi modell egyetemes küldetése nyilvánvaló.

A példák a három országról igazolják, hogy az emberi - társadalmi fejlődés általános törvényeknek alárendelt és a tanulási kölcsönhatások erősödése a globális folyamatok ellenőrizhetőségét és pozitív irányíthatóságát is magában rejt.

Szigeti Tóth János